5 Bani în România.-10 Bani în străinătate

I C G

8 PAGINI

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ STIRI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ
TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE

Anul XXXI.- No. 164.- Luni 17 Iunie 1913

ABONAMENTE
ROMÂNIA — STRĂINĂTATE
Lei 4.65 — 3 luni — Lei 10.-
9.15 — 6 luni — 20.-
18.— — Un an — 40.-

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN

ANUNCIURI
PAGINA III
Linia corp 7 Bani 50
Idem pag. IV „ 35
Inserţii şi reclame 3,50 linia
Anunciuri sau informaţiuni mortuare după mărime dela 80-150 lei

Redacţia şi Administraţia: 11, str. Brezoianu — Bucureşti —

VEDERI DIN SILISTRA

SUS: VEDEREA GENERALĂ A ORAŞULUI
JOS: PORTUL

CRIZA DIN BALCANI

ATITUDINEA ROMANIEI
într'un eventual razboiŭ

— Un articol al ziarului „Pester Lloyd" —

Budapesta, 14.—**Ziarul „Pester Lloyd" publică un articol inspirat din Bucureşti, referitor la atitudinea României într'un eventual război cârbo-bulgar, şi între altele scrie următoarele:**

„Ar fi o politică aventurieră ca România să ia o atitudine războinică faţă de Bulgaria influenţând războiul în favoarea Serbiei, politică ce s'ar răzbuna mai târziu, căci România ar avea în Bulgaria un duşman neîmpăcat.

Această atitudine ar fi nenaturală şi ar împinge România spre gruparea de-a cărei protecţie se bucură azi Serbia. Cu toate acestea însă, Bulgaria, chiar dacă ar ieşi învinsă din războiul cu Serbia şi Grecia, va rămâne în Balcani un factor important şi mai târziu chiar de temut.

Această vecinătate duşmănoasă va pregăti României complicaţiuni cari nu vor mai putea fi învinse prin bunăvoinţă.

Este de sperat că bărbaţii politici români cari în trecut au dat dovadă de înţelepciune şi moderaţie vor dovedi şi acum şi în viitor prudenţă, aşa că nu e de prevăzut ca România să se aventureze într'o politică de felul acesta".

SITUAŢIA NU E CONSIDERATA GRAVA LA SOFIA

— Daneff şi-a amânat plecarea la Petersburg —

Sofia, 14.—*Cu toată cloconirea ce a avut loc eri între trupele bulgare şi sârbeşti, la Sofia situaţia nu este considerată ca fiind gravă.*

Primul ministru Daneff şi-a amânat plecarea la Petersburg din cauza crizei ministeriale din Serbia.

MASURILE GRECILOR LA SALONIC

Viena, 14. — *„Politische Corespondenz" află din Salonic:*

Grecii continuă pregătirile militare. In cursul zilelor viitoare se va aduce prin Florina o nouă divizie greacă din interiorul ţării. Această divizie va avea misiunea de a împiedica trecerea trupelor bulgare peste Vardar între Gümendscha şi Karasuli, unde se află podul de 350 m. peste linia ferată orientală.

Măsurile de siguranţă contra bulgarilor se iau în continuă.

Ştirile cu privire la turburări şi atentate cu bombe la Ştip nu corespund adevărului.

O NOTA A GRECIEI CATRE BULGARIA

Atena, 14. — Grecia a remis la Sofia azi, o lungă notă respingând teza precedentei note bulgare cu privire la răspunderea conflictelor, răspundere pe care Grecia o aruncă cu totul asupra Bulgariei, care a voit în totdeauna să menţie forţe importante pe lângă forţele greceşti şi să creeze pe cât va putea un condominium real. Nota încheie exprimând speranţa că Bulgaria va primi, odată cu reducerea efectivelor din Macedonia, înţelegerea directă a celor patru guverne şi arbitragiul general asupra cestiunilor teritoriale, dacă acea înţelegere nu ar ajunge la un acord.

ATITUDINEA ROMANIEI ŞI ULTIMA NOTA A SERBIEI

Londra, 14. — Ziarul „Daily Telegraph" află din sursă bine informată, că nota sârbă, care a fost predată la Sofia, Sâmbăta trecută, a fost redactată în termeni foarte categorici, dar în ultimul moment a fost schimbată, căci guvernul sârb a aflat că în cazul izbucnirei războiului România va ataca Bulgaria.

Rusia ca să dea noiei Serbiei o oarecare greutate, oprind pe Bulgaria de la un atac contra sârbilor, a intervenit la Bucureşti ca acest scop al României să fie comunicat Bulgariei. Regele Carol însă a refuzat a face aceasta.

O NOUA LUPTA LA ZLETOVO

Paris, 14.—Ziarului *Le Temps* i se anunţă din Belgrad:

Azi dimineaţă a avut loc la Zletovo între trupele bulgare şi sârbeşti o nouă luptă.

Trupe bulgare au trecut râul observate de avanigarda sârbă, care i-a lăsat să se apropie până la 300 metri. Începând apoi a trage asupra lor i-a silit să se reîntoarcă.

DIN SCUPŞTINA

Belgrad, 14. — Scupştina. — Naţionaliştii Ribarak şi Velicovici interpelează pe d. Passici cerând lămuriri asupra atacului trupelor bulgare dela 25 Iunie contra poziţiunilor sârbeşti de la râul Zletovo, asupra punctului de vedere al guvernului faţă de acest incident precum şi dacă sunt adevărate informaţiunile cari spun că guvernul sârb a primit dela Petersburg invitaţiunea de a supune toate diferendele sârbo-bulgare arbitragiului absolut al împăratului Rusiei. Interpelatorii întreabă ce punct de vedere adoptă guvernul faţă de această cerere a Rusiei şi faţă de arbitraj în general.

SERBIA PRIMEŞTE ARBITRAJUL ŢARULUI

Belgrad, 14.— După ziare, guvernul sârbesc a aderat la cererea Rusiei relativă la primirea arbitrajului.

Ziarul Politica află că, după o informaţiune a cercurilor guvernamentale, guvernul sârb a primit asigurarea că arbitrajul se va întinde nu numai asupra tratatului ci va avea o bază mai largă.

Aderarea la cererea Rusiei dă deslegare în principiu şi cestiunei reducerei fectivelor, şi consimţământul guvernului bulgar în această privinţă este de aşteptat chiar în cursul acestei săptămâni.

Declaraţiile
-- primului-ministru austriac asupra situaţiunei externe --

—oxo—

Viena, 14.—Camera senatorilor a adoptat bugetul provizoriu pentru al doilea semestru.

Ministrul preşedinte Sturghk a declarat cu privire la situaţiunea externă:

Agravarea critică a diferendelor ce s'au ivit între aliaţii balcanici cu privire la împărţirea teritoriului cucerit a pierdut din fericire caracterul său acut. De oarece statele balcanice par a fi pe cale să recurgă la un acord pacific, această desfăşurare va fi salutată cu o vie satisfacţiune, ca pretutindeni, şi în monarhie. Nu se poate pentru moment prevedea cu siguranţă pe ce cale aliaţii vor ajunge la un acord. Totuşi ne va incumba de a lua o atitudine faţă de rezultat din punctul de vedere al intereselor noastre.

Nu mai e nevoie să spunem că această intervenire a noastră asupra regulării definitive a posesiunilor balcanice va fi inspirată de acelaş spirit binevoitor pentru statele balcanice precum am probat în decursul războiului.

Aceste simţiminte privesc pe toate naţionalităţile din Balcani fără deosebire. Acest imperiu, cu numeroasa sa populaţiune slavă care, în cadrul acestui stat şi prin puterea acestui stat, a ajuns la cea mai înaltă desvoltare culturală, urmăreşte izbânda popoarelor balcanice slave cu aceiaşi simpatie ca şi pe a popoarelor neslave, cărora toate popoarele din acest imperiu de sigur le doreşte din toată inima propăşire şi bună stare.

Dacă toate naţiunile balcanice se vor consacra datorilor lor pe domeniul desvoltării lor interne, ele vor ţine şi din punctul de vedere politic seamă mai bine de destinaţiunea lor în sistemul echilibrului european, a cărui zguduire ar compromite în prima linie propria lor desvoltare. Deplinul succes de a preveni o atare sguduire este principala ţintă a politicei pacifice a monarhiei şi acesteia ea se va consacra în viitor ca şi în trecut (aplauze).

—oxo—

Memoriul guvernului bulgar către Rusia

Sofia, 14. — Memoriul guvernului bulgar referitor la teritoriile litigioase a fost azi expediat la Petersburg.

In memoriu Bulgaria îşi exprimă rugămintea ca Ţarul să hotărască în opt zile, căci în cazul când până la acest termen hotărârea nu va fi adusă, guvernul bulgar va fi nevoit să ceară condominiu în teritoriile litigioase.

—oxo—

SITUAŢIA EXTERNA

ROMANIA
ARE CUVANTUL HOTARATOR

Atitudinea Rusiei faţă de îndrăzneala Bulgariei. -- Intrevederile din Bucureşti. -- Noui speranţe de pace

In numărul precedent arătam câtă de gravă este situaţiunea şi care sunt hotărârile României.

Aceste hotărâri, cari au fost aduse la cunoştinţa tuturor cabinetelor europene şi Bulgariei, n'au fost luate de guvern în ultimul moment.

Guvernul român, care prevedea că în cele din urmă acel bloc balcanic de care se vorbea cu atâta entuziasm la începutul războiului cu Turcia, va sfârşi prin a se sparge, a avut de la început o linie de conduită prevăzătoare. Lucrul acesta s'a putut afla de altfel, cu ocazia discuţiilor din şedinţele secrete ale parlamentului român, când d. prim ministru Titu Maiorescu a prevestit noua criză balcanică şi a afirmat că România va avea să-şi spue cuvântul ei hotărâtor.

Cunoscând această atitudine precisă a guvernului român faţă de noul conflict balcanic, am scris noi încă de la 28 Maiu următoarele:

„După cum am mai spus, este cert că România nu va admite ca să fie turburat echilibrul politic în Orientul Europei şi va avea să-şi spue cuvântul ei.

Şi acest cuvânt şi-l va spune cu hotărâre şi cu forţa armelor sale. Din primul ceas al isbucnirei unui conflict armat în Balcani, România va mobiliza.

Fireşte nimeni nu doreşte războiul. Această extremitate nu poate fi dorită de nici un om de stat cuminte, de nici un om cu simţul realităţei. Războaele nu aduc numai dolIul în ţară, dar ele distrug averea ţărei, aruncă pe drumuri mii de oameni, dă înapoi starea economică a ţării.

Cu toate acestea, dacă nebunia aliaţilor balcanici va reaprinde focul, România nu va rămâne indiferentă şi cu preţul oricăror sacrificii va şti să-şi apere în întregimea lor toate interesele".

Acest angajament îl vom ţine şi dacă mijloacele diplomatice nu sunt suficiente, brava armată română îşi va face pe deplin datoria.

Şi în acest scop absolut toate măsurile au şi fost luate. Să nu se mai îndoiască nimeni despre aceasta şi să fie atenţi aceşti vecini cari, având poate până acum prea mult noroc, şi-au pierdut sentimentul realităţei".

Era deci lămurit că atitudinea României în cazul unui nou război în Balcani era definitiv hotărâtă şi evenimentele au confirmat în totul ştirile ce le-am dat.

In timpul acesta însă, unele ziare bulgăreşti şi unele ziare vieneze afirmau că atitudinea României va fi tot o strictă neutralitate şi că ne vom menţine în a păstra atitudinea pe care o va avea Austro-Ungaria faţă de noul conflict. Erau simple insinuări, cu atât mai inexplicabile cu cât se ştie că guvernul a trimis o notă circulară cabinetelor europene, arătând că nu înţelege a mai păstra neutralitatea în cazul unui nou război în Balcani.

Şi ne-a surprins cu atât mai mult comunicarea ce ne-a făcut-o corespondentul nostru din Budapesta, că în ziarul „Pester Lloyd" a apărut un articol inspirat din Bucureşti(?) în care se spune că: „ar fi nenatural ca România să facă o politică aventurieră, ca România să ia o atitudine războinică faţă de Bulgaria, în cazul unui război cu Serbia, şi că e de sperat că bărbaţii de stat români, vor da şi de acum înainte dovadă de înţelepciune şi moderaţie ca şi în trecut".

De sigur că acela care a inspirat acest articol e cu totul străin de hotărârea guvernului român, care e şi hotărârea ţărei, şi aprecierile ce le face, fără a avea nici o însemnătate, nu pot decât indica şi mai bine sursa de unde pornesc.

Este un fapt precis şi pe care l'am repetat de atâtea ori: România va lua parte la război, dacă război va fi, şi este cert că nu va fi de partea Bulgariei.

De altfel guvernul din Sofia ştie astăzi acest lucru şi'l ştie în mod precis, căci comunicarea oficială ce i s'a făcut în această privinţă este categorică.

*

Dar va fi sau nu război?

Dacă n'am şti că nebunia a cuprins pe aceî cari au învins la Lule Burgas, am putea da toate speranţele de pace. Pentru moment însă, după cât se pare simţul realităţei e cu desăvârşire dispărut în Bulgaria.

Dar vine şi momentul deznodământului.

Astfel se speră că atitudinea energică şi hotărâtoare a României, măsurile repezi ce le-a luat pentru ca mobilizarea să se poată efectua imediat şi notele diplomatice ce le-a dat vor readuce la simţul realităţii pe cei rătăciţi.

Ultimele telegrame spun că Bulgaria ar fi hotărât să primească arbitrajul Puterilor.

Dacă această ştire va fi confirmată în mod oficial şi dacă pacea va fi asigurată, este evident că atitudinea energică a României a fost hotărâtoare.

*

Că România a avut şi are încă cuvântul hotărâtor în noul conflict balcanic, se recunoaşte pretutindeni şi, după câte ni se comunică pe cale particulară de corespondenţii noştri, Rusia, de astă dată, departe de a stânjeni o acţiune militară a României, n'o poate decât aproba, mai ales după îndrăzneaţa notă pe care Bulgaria i-a trimis-o şi care a făcut pe Ţar să renunţe la arbitraj.

Dacă prin atitudinea noastră energică şi dictată numai de interesele noastre, vom izbuti să menţinem pacea, va fi cu atât mai bine. România a considerat întotdeauna binefacerile păcei şi dacă ea va izbuti s'o menţie şi acum, va fi un nou triumf pentru civilizaţie, triumf care de data aceasta, toată lumea o recunoaşte, s'ar datora atitudinei României.

Dacă însă, nebunia va triumfa, şi Bulgaria, sfidând orice raţiune, va îndrăzni să atace pe foştii ei aliaţi, atunci la primul gest armata română va fi mobilizată şi va intra imediat în acţiune.

Măsurile pentru aceasta au fost luate. După cum am spus nu se aşteaptă decât ordinul de executare.

*

In ce priveşte arbitrajul Puterilor, ziarul oficios *La Roumanie* spune următoarele:

„Aflăm din sursă sigură că, acum câteva zile, d. Venizelos, a făcut marilor Puteri aceleaşi propuneri cari au fost făcute de România în Octombrie trecut şi cari au fost susţinute de noi în tot timpul războiului şi reînoite în ultimul timp în numărul nostru de la 1 Iunie.

„D. Venizelos ca şi noi, a cerut ca Europa să stabilească de astă dată acelaş principiu pe care l'a stabilit după tratatul de la San Stefano, adică: împărţirea teritoriilor cucerite de la turci să fie o afacere europeană şi să nu intre în competinţa exclusivă a foştilor beligeranţi".

*

Situaţiunea este după cum se vede încă neclară şi destul de gravă.

Telegramele oficiale lipsesc.

Se aşteaptă de asemenea şi răspunsul Bulgariei la atitudinea hotărâtoare a României.

Fapt cert e că România joacă rolul factorului principal pentru menţinerea păcei. Dacă nu va reuşi, România va juca atunci rolul factorului hotărâtor în războiul ce se va provoca.

*

Pe ziua de Vineri d-nii Take Ionescu şi Titu Maiorescu aŭ avut întrevederi cu miniştrii străini aflaţi în Bucureşti.

D. Take Ionescu a avut de asemenea o lungă întrevedere cu d. Ion Brătianu, şeful partidului liberal

I. Fermo.

—oxo—

Delimitarea Silistrei

— SUSPENDAREA TRATATIVELOR —

Trimisul nostru special la Silistra, ne-a comunicat telegrafic că lucrările comisiunilor pentru delimitarea Silistrei par a fi suspendate.

In această privinţă iată ce scrie ziarul oficios „La Politique":

„Plenipotenţiarii bulgari vor să ia ca punct de plecare al razei de 3 kilometri vechea centură a vechiului oraş turcesc, care nu mai este de cât un şanţ fără aplicaţiune nici municipală nici administrativă.

Plenipotenţiarii români indică însă ca punct de plecare a celor trei kilometri, periferia oraşului, astfel după cum se spune şi în protocolul de la Petersburg, adică limita mahalalelor.

„Pretenţiunea românească se bazează pe faptul că în această rază se cuprinde grădina publică a oraşului, cazărmile şi, la stânga pe Dunăre, o grămadă de locuinţe cari prelungesc Silistra, fără soluţiune de continuitate, până la frontiera românească. Tot în această rază cad şi abatorul şi cimitirul, în consecinţă toate serviciile municipale şi administrative".

Ziarul oficios îşi exprimă speranţa că comisiunile vor cădea de acord căci dreptatea tezei susţinută de România este evidentă.

—oxo—

PORTUL BRAILA
şi eventualitatea unui război balcanic

Măsuri în vederea mobilizărei

Brăila, 14 Iunie

Direcţiunea căilor ferate române a comunicat telegrafic staţiei locale să refuze orice încărcare în vagoane de marfă. Mărfurile încărcate care trebuesc predate navigaţiei fluviale române sau S. M. R. să fie reţinute pentru a se degaja vasele de orice angajament şi a fi în tot momentul la dispoziţia direcţiunilor respective, de asemeni să se refuze vagoane chiar pentru încărcarea peştelui proaspăt.

Intreg parcul de vagoane disponibil, compus din vagoane acoperite sau descoperite să fie dirijat parte spre Bălteni, staţie de cale ferată între Vasluiu şi Iaşi care face parte din circomscripţia a VI-a, iar parte la Barboşi staţiune de frontieră a circomscripţiei a V-a.

Aceste măsuri s'a luat în vederea unei eventuale mobilizări.

In staţie se lucrează cu mare activitate la remorcarea vagoanelor în port, de pe liniile de garaj ale diferitelor fabrici.

Comercianţii exportatori sunt îngrijoraţi de lipsa completă de vagoane care se anunţă.

Vaporul „România" transportă cai şi muniţiuni

Brăila, 14. — *Azi a trecut prin faţa portului, mergând în susul Dunărei, vaporul de marfă România, sub pavilion rus, având pe bord încărcături de cai şi muniţiuni. Nu se ştie destinaţia acestui vas, întru cât a trecut fără a se opri sau a-şi micşora viteza în faţa portului.*

—oxo—

◆ Atragem atenţiunea abonaţilor şi cititorilor noştri, să păstreze zilnic cupoanele din pagina II-a a ziarului „Universul". Cu aceste cupoane veţi lua parte la marele premiu ce se vor oferi prin tragere la sorţi, în cursul lunei Iunie.

DE LEGE FERENDA

Marea şi mica proprietate. — Mica proprietate este preferabilă. — Mijloace pentru a transforma proprietatea latifundiară în proprietate mică şi mijlocie. — Necesitatea creărei unui credit fonciar pentru ajutorarea micilor proprietari.

După recensământul din 1912, populaţiunea României este de 7.248.061 locuitori din care 5.918.028 locuesc în comunele rurale, iar 1.329.133 în comunele urbane. Intinderea ţărei este de 13.135.000 hectare, din care 7.968.296 era teren cultivabil (teren arabil, fânete, păşuni, livezi de pruni) după recensământul din 1905. La aceiaş dată exista 2.755.755 hectare păduri, 97.843 vii, 807.174 ape, 400.000 proprietăţile Statului şi 59.000 Domeniile Coroanei.

După recensământul din 1905, marea proprietate stăpânea o suprafaţă cultivabilă de 3 mil. 787.192 hectare, iar mica proprietate era de 4.181.104 hectare cultivabile.

După statistica agricolă din 1912, exploataţiunile marilor proprietari aveaŭ o suprafaţă de 1.851.180 hectare, iar ale micilor proprietari 4.274.947 ha. Mica proprietate a dobândit foarte puţin dela 1905 până astăzi. Marea proprietate nu s'a redus decât cu foarte puţin. In 1905, statistica agricolă arată că exploatările mari ocupaŭ 2.083.598 hectare, prin urmare cu 232.418 hectare mai mult ca în 1912, pe când mica proprietate care la 1905 exploata 4 mil. 075.591, iar în 1912, 4.274.947 ha., câştigă 229.446 hectare.

Proprietatea mică are însă o suprafaţă ceva mai mare decât cea arătată. In 1905 ea avea o suprafaţă de 4.181.104 hectare deşi cultiva numai 4.045.501 ha., prin urmare 135.603 hectare erau neculivate. Dacă admitem şi pentru 1912 că o suprafaţă de circa 130.000 hectare a fost necultivată, avem pentru proprietatea mică un spor de vre-o 225.000 hectare. Aceasta se explică prin cumpărările făcute de ţărani, fie direct, fie prin Casa rurală. De asemenea cumpărările făcute pentru formarea islazurilor comunale au micşora întru câtva marea proprietate.

In rezumat, 1.050.000 mici proprietari stăpânesc vre-o 4.400.000 hectare din suprafaţa totală a ţărei de 13.135.000 hectare, din care trebue să scădem pădurile, viile, apele, soselele şi drumurile de fer, terenurile inundabile albiile râurilor, locurile de aşezare ale oraşelor şi satelor, adică o suprafaţă de 4.706.704 ha. rămâne o suprafaţă cultivabilă de 8.428.296 hectare, din care scăzând cele 4.000.400 hectare ale micei proprietăţi, rămâne că marea proprietate deţine 4.028.296 hectare. In această ţifră sunt cuprinse toate proprietăţile mai mari de 100 hecare, domeniul cultivabil al Statului şi al Coroanei, dar trebue adăogat că proprietăţile de la 100 hectare până la 500 reprezintă o suprafaţă relativ mică. In 195 reprezinta această proprietate numai 786.000 hectare şi atunci nu aŭ intervenit cauze care să o mărească într'un mod simţitor. Prin urmare mai bine de 3 jum. milioane hectare sunt stăpânite de un număr foarte restrâns de persoane, 1563, după recensământul din 1905.

*

Problema care se pune astăzi este următoarea: reparaţiunea proprietăţei pământului astfel cum există astăzi este ea folositoare interesului general? Interesul general nu cere oare ca marea proprietate să fie redusă şi în mare parte transformată în proprietate mică şi mijlocie?

După cei mai mulţi autori, proprietatea este creată numai în virtutea legei. Mirabeau spunea înaintea Adunărei Constituante: „Une propriété particulière est un bien acquis en vertu des lois. La loi seule constitue la propriété, parce qu'il n'y a que la volonté publique qui opérer la renonciation de tous et donner un titre commun, un garant à la jouissance d'un seul; iar Tronchet, unul din jurisconsulţii care a jucat un mare rol la confecţionarea codului civil zicea: „C'est l'établissement seul de la société, ce sont les lois conventionnelles qui sont la véritable source du droit de propriété".

Nimeni nu poate să conteste astăzi că noţiunea de drept, că norma juridică este relativă. Dreptul este o ştiinţă socială şi viaţa reală a popoarelor cu caracterul său complex nu poate rămâne aceeaş. Normele juridice reprezintă un grup de fenomene din viaţa socială şi ca atare are un caracter relativ, căci fiind fenomene ele depind de condiţiunile de timp şi de loc. Ceea ce astăzi ni se pare just, peste câtva timp, poate să-l socotim contrariu oricăruî principiu de justiţie. Sclavia care era socotită ca un principiu de drept natural, astăzi este condamnată de toată lumea.

S'aŭ putut socoti într'o organizare socială feodală că proprietatea latifundiară este necesară pentru a asigura seniorilor şi posibilitatea unei vieţi luxoase şi prestigiul pe care îl dedea întinsele stăpâniri de pământ cu numeroşi vasali şi servi.

De la revoluţiunea franceză însă principiile egalitare aŭ făcut ca asemenea ideî să fie condamnate; astăzi nimeni nu mai poate susţine cu argumente admisibile, că proprietatea latifundiară este necesară pentru o societate.

Din contra, necesitatea unei societăţi moderne este ca proprietatea individuală să fie mică pentru ca să existe cât mai mulţi proprietari. Principiile de solidaritate socială dictează ca proprietatea soluluî să fie în mâinile a cât mai mulţi. „La propriété, zice distinsul jurisconsult Renouard, est la condition de dignité individuelle".

Micii proprietari de pământ sunt adevăraţii apărători ai ţărei şi ai ordinei stabilite; ei formează un adevărat element de stabilitate. Omul care îşi are casa lui, grădina şi micul lui câmp este un bun cetăţean. Faptul că posedă ceva, în general, îl face pe om econom şi stăruitor. Posesiunea uneî mici averi, îl face dornic de a o mări. Or, din punctul de vedere social, hărnicia şi economia individuluî sunt două calităţi foarte mari.

Oamenii, cari la ţară nu posedă nimic, care sunt numai în serviciul altora, ca lucrători agricoli, nu sunt elementele cele mai bune; salariul ce li se plăteşte, de cele mai multe orî este dat în plată la cârciumî, ei nu sunt cei mai economi. Examinaţi diversele bănci populare şi veţi vedea că societarii şi deponenţii în cea mai mare parte sunt micii proprietari.

*

Şi atunci, dacă actuala stare de proprietate individuală este rezultatul legeî, dacă legiuitorul care trebue să vadă adevăratul interes social constată că el nu poate să fie în menţinerea situaţiuneî actuale, ca 1.050.000 proprietari să stăpânească 4.400.000 hectare şi 1.563 proprietari să stăpânească aproape 3 şi un sfert milioane hectare de pământ, trebue să ia măsurî ca în interesul social, această proprietate latifundiară să fie transformată în proprietate mică şi mijlocie.

Această transformare se poate face: 1) limitându-se dreptul de proprietate ca întindere, nimeni să nu poată stăpâni de pildă mai mult de 1.000 hectare pământ; 2) modificându-se condica civilă în dispoziţiunile privitoare la succesiuni şi testamente.

Limitarea dreptuluî de proprietate poate să fie făcută nu mai pentru viitor, respectându-se întinderile actuale, dar nimeni să nu mai poată forma pe viitor prin nicî un mijloc de achiziţiune o proprietate mai mare de 1000 hectare. Orice vânzare—cumpărare care ar viola acest principiu, ar da drept Statuluî să ceară anularea vânzăreî, restituind cumpărătoruluî preţul plătit; la deschiderea uneî succesiuni, dacă unuî succesibil i s'ar cuveni mai mult de cât maximul stabilit de lege, Statul ar lua porţiunea care excede, plătind moştenitoruluî, în banî, valoarea porţiuneî.

O asemenea limitare pentru viitor poate să fie făcută şi printr'o lege ordinară, cum a fost aceea care a limitat dreptul arendaşilor, ea poate să fie făcută şi pentru prezent printr'o dispoziţiune constituţională, care ar stabili că proprietăţile nu pot fi mai mari de 1.000 hectare şi excedentul trece în patrimoniul Statuluî în schimbul uneî juste indemnizărî.

Modificarea dispoziţiunilor din codul civil, privitoare la succesiune, poate oricând să fie făcută de legiuitorul ordinar.

Fără îndoială că dreptul acesta pentru un murind de a transmite, după moartea sa, bunurile sale uneî persoane pe care o afecţionează saŭ faţă de care este presupus numaî că are asemenea sentimente, este numaî opera puterei publice. Dreptul de moştenire nu există decât graţie intervenţiuneî guvernamentale.

Dacă puterea guvernamentală în Statele oligarhice a putut să legifereze în profitul celor bogaţi şi pentru menţinerea latifundiilor, astăzî când curentele democratice sunt aşa de puternice, guvernul care în adevăr caută să satisfacă nevoile timpuluî, trebue să întărească baza piramideî sociale, iar nu vârful eî.

Legea ar putea de pildă face din Stat un moştenitor rezervatar, a cărui parte să fie egală cu aceea a unuî copil în succesiunile în linie directă, iar în succesiunile colaterale mergând până la jumătate. S'ar putea limita dreptul de succesiune al colateralilor până la al 4-lea grad. In cazul când cineva moare fără să fi făcut testament şi lasă rude de al 5-lea grad, întreaga succesiune aparţine Statuluî. Trebue introduse între persoanele succesibile şi soţul supravieţuitor.

Dispoziţiunea care ar recunoaşte Statuluî un drept de moştenitor rezervatar nu ar fi o inovaţiune. Ea a existat la noî încă din veacul al XVIII-lea, când Domnitorul Alexandru Ipsilante înfiinţând Cutia milelor a stabilit ca această instituţiune să ia a treia parte din orice succesiune, fie ea testamentară, fie ab-intestat.

*

Introducându-se o asemenea reformă s'ar mări într'un mod simţitor veniturile Statuluî. In adevăr, succesiunile ce se deschid în fiecare an, după valorile declarate de moştenitorî, se apropie de 200 milioane (In 1908 a fost de 126.391.122 în 1909 de 155.344.403, în 1910 de 173.763.209, iar taxele percepute aŭ fost de leî 2.718.638,69 în 1906 şi de leî